

KINNITATUD Shanghai ja San-Francisco Püha
Johannese nimeline Kool Tallinnas direktori
30.08.2021 käskkirjaga nr 1-1/1/2021

**Shanghai ja San-Francisco Püha Johannese
nimeline Kool Tallinnas
hädaolukorra lahendamise plaan**

Sisukord

1. Olulised kontaktid.....	4
2. Andmed kooli kohta.....	4
3. Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldu.....	5
3.1 Kriisimeeskonna koosseis.....	5
3.2 Kooli kriisimeeskonna töö eesmärgid.....	5
3.3 Kooli kriisimeeskonna ülesanded.....	5
3.4 Esmaabi andjad koolis.....	6
3.5 Kriisimeeskonna iga-aastase tegevuse analüüsi kontrollnimekiri.....	6
4. Hädaolukorra lahendamise üldpõhimõtted.....	6
5. Info liikumine hädaolukorras.....	7
5.1 Töötajate teavitamine.....	7
5.2 Lapsevanemate/hooldajate teavitamine ajakriitilise info puhul.....	8
5.3 Lapsevanemate/hooldajate teavitamine mitteajakriitilise info puhul.....	8
6. Avalikkuse teavitamine.....	8
7. Kogu kooli haaravad ajakriitilised hädaolukorrad.....	8
7.1 Äkkrünnaku ähvardus.....	8
7.2 Äkkrünnak.....	9
7.3 Tulekahju.....	12
Evakuatsioonijuht:.....	13
7.4 Pommiähvardus ja pommioht.....	15
7.5 Õpilase kadumine.....	16
7.6 Lapserööv.....	17
7.7 Füüsiline vägivald koolis.....	18

7.7.1 Kaklus või ühepoolne füüsiline vägivald.....	18
7.7.2 Koduse füüsilise väärkohtlemise kahtlus.....	19
7.8 Vaimne vägivald.....	20
7.9 Seksuaalne väärkohtlemine.....	22
7.10 Varastamine.....	23
7.11 Esemete rikkumine.....	23
7.12 Väljapressimine.....	23
7.13 Alkoholi, tubaka või muu keelatud aine omamine.....	23
7.14 Õpilase raske haigus.....	25
7.15 Surm.....	25
7.16 Suitsiid.....	30

1. Olulised kontaktid

HÄDAABI 112

Helistades 112 räägi:

1. **MIS JUHTUS?** Teatage võimalikult kiiresti ja selgelt, mis on juhtunud, kus see juhtus ning kes helistab.
2. **KUS JUHTUS?** Täpne aadress ja kooli nimi.
Näiteks: Shanghai ja San-Francisco Püha Johannese nimeline Kool Tallinnas, Tondi 55 II korrus, Tallinn.
3. **ÜTLE OMA NIMI JA TELEFONINUMBER**, et sulle saaks tagasi helistada.
4. **JÄÄ RAHULIKUKS** ja vasta esitatud lisaküsimustele.
5. **JÄTA MEELDE JA ANNA EDASI** sündmusega seotud isikute (mees/naine, eeldatav vanus, kasv, riietuse kirjeldus) ja muude asjaolude võimalikult täpne kirjeldus.
6. **ÄRA LÕPETA KÕNET** enne, kui operaator annab selleks loa.

2. Andmed kooli kohta

- **Kooli aadress:** Tondi 55 II korrus, Tallinn
- Kooli üldtelefon +372 535 537 49
- Kooli medõe telefon +372 5365 1603 Viktoria Kukk
- 1 korrusel asuva elektrikilbiruumi võtme asukoht: 2. korruse õpetajate toa võtmekapp.
- „Hädaohu korral tegutsemise plaan“ ja „Evakuatsiooni plaan“ asuvad direktori ruumi seinal asuvas sahtlis.
- Varjumishäire kirjeldus: koolipidaja, direktor või direktori-asetäitja annavad varjumishäiret häälega
- Varjumishäiret saab anda: koolipidaja, direktor või direktori-asetäitja.
- Tulekahju häiresignaali kirjeldus: käivitub automaatselt tulekahju signalisatsioon (ATS)
- Häiresignaali evakueerumise algatamiseks: lakkamatu ATSi kellade helin.
- Turvaline kogunemiskoht evakuatsiooni korral: koolihoone vasaku otsa vastas Monumendi taga asuva parklas. Alternatiivne kogunemiskoht sõltuvalt ilmastikuoludest, tuule suunast või õnnetuse asukohast on Audentese Spordihoone.
- Evakuatsiooni juhi eraldusriietus sündmuskohas tegutsemiseks on **helkurvest**.
- Õpilaste nimekirjad asuvad õpetajate toas sahtlis seina peal.
- Õpilaste nimekirja võtab evakueerudes kaasa: õpetaja kes on häire olukorras kohal/direktori-asetäitja.

3. Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus

Hädaolukorra avastaja või sellest teadasaaja hindab olukorda ja otsustab teavitamise järjekorra:

1. Päästeameti sekkumist nõudvate situatsioonide korral teavitab esmalt päästeametit (telefonil 112) ja siis kooli direktorit/ direktori-asetäitjat.
2. Muude hädaolukordade puhul teavitab kooli direktorit/ direktori-asetäitjat.
3. Direktor/ direktori-asetäitjat koordineerib hädaolukorra lahendamist.
4. Evakuatsiooni juht koordineerib evakuatsiooni ja kriisimeeskonna koostamist, liikmete ettevalmistamist.
5. Direktor/direktori-asetäitja (koostöös tugimeeskonna liikmetega) koordineerib hädaolukorra järgseid tegevusi.

3.1 Kriisimeeskonna koosseis

Nimi	Ametinimetus	Telefon	E-post
Deniss Polikarpov	direktor	51963740	info@sjk.ee
Anna Sobko	direktori asetäitja	56612465	anna.sobko@sjk.ee
Natalja Soldatova	õpetaja	5567 9469	nsintsova@gmail.com

3.2 Kooli kriisimeeskonna töö eesmärgid

- Töötab välja ja vajadusel täiendab kooli hädaolukorras tegutsemise plaani;
- Koordineerib kooli töötajate valmisoleku tagamist hädaolukorras tegutsemiseks;
- Koordineerib hädaolukorras tegutsemist ja sellele järgnevat tööd;
- Tugevdada kollektiivi võimet tulla edaspidi raskete olukordadega paremini toime.

3.3 Kooli kriisimeeskonna ülesanded

- Direktor – võtab vastu otsuseid, suhtleb politseiga, pärast kriisi meediaga.
- Direktori-asetäitja – annab ülevaate õpilaste liikumisest, raporteerib vahetult toimuvast, teavitab esimesel võimalusel lapsevanemaid hädaolukorrast e-kooli vahendusel (tervet kooli hõlmava olukorra puhul).
- Direktor/ direktori-asetäitja – suhtleb politsei ja päästeametiga, tagab turvalisuse kooli territooriumil, valmistab koolipere ette hädaolukorras tegutsemiseks. Vastutab kriisimeeskonna liikmete ettevalmistuse eest õppeaasta vältel.
- Direktor/ direktori-asetäitja – nõustab kriisi ajal ja järgselt; selgitab välja ja jälgib riskigrupi kuuluvaid õpilasi.
- Direktor/ direktori-asetäitja – kontrollib, kas **112** on hädaolukorrast teavitatud ja tundide ajal toimunud hädaolukorra korral.

3.4 Esmaabi andjad koolis

Nimi	Ametinimetus	Telefon	E-post
Deniss Polikarpov	direktor	51963740	info@sjk.ee
Anna Sobko	direktori asetäitja	56612465	anna.sobko@sjk.ee
Natalja Soldatova	õpetaja	5567 9469	nsintsova@gmail.com
Jelena Mere	õpetaja	55608312	ier.andreivsr@mail.ru
Viktorija Antonova	õpetaja	5545686	taxkokk@mail.ru

Veronika Orlova	õpetaja	58054754	orlovaveroni4ka@gmail.com
Olena Brazhnyk	õpetaja	58460908	lena.brazhnyk@gmail.com
Irina Bulgakova	õpetaja	55604245	bulgakova.iryana.ee@gmail.com

3. 5 Kriisimeeskonna iga-aastase tegevuse analüüsi kontrollnimekiri

- Kriisimeeskonnas on olemas kõik vajalikud liikmed, vajadusel viiakse sisse muudatused.
- Kriisimeeskonna liikmed on teadlikud oma kohustustest ja vastutusest. Vajadusel korrigeeritakse kohustuste ja vastutuse jaotumist.
- Hädaolukorras tegutsemise plaan on üle vaadatud ja vajadusel täiendatud vähemalt 1 kord aastas.
- Hädaolukorras tegutsemise mapi sisu on kontrollitud ja vajadusel täiendatud ning uusim versioon asub kooli juhtkonna ruumis. Kaasatavate spetsialistide kontaktandmed on kontrollitud.
- Uued õpilased ja õpetajad on teavitatud hädaolukorras tegutsemise juhistest. On olemas ülevaade riskirühma kuuluvatest õpilastest.
- Spetsiifilised nõuded erivajadustega laste ohutuse tagamiseks hädaolukorras on välja selgitatud ja tagatud.
- Teavituskanalid:
 - koolis: suusõnaline teavitamine (vahetult või telefoni teel)
 - kooli väline: telefoni teel teavitamine.
- Kriisimeeskond koguneb vähemalt üks kord õppeaastas vajaliku analüüsi teostamiseks.
- Vähemalt kord õppeaastas viiakse kogu koolile läbi evakuatsiooniõppus. Õpetajatele ja õpilastele viiakse läbi koolitusi või praktilisi üritusi hädaolukorras tegutsemise kohta vähemalt kord õppeaastas.

4. Hädaolukorra lahendamise üldpõhimõtted

- **Selgita** millise hädaolukorraga on tegemist (tegutsemise põhimõtted on erinevates hädaolukordades erinevad) .
- **Päästa** vahetus ohus olijad! Jaga järgnevad ülesanded, kui abistajaid on rohkem!
- Vastavalt hädaolukorrale **teavita** sellest teisi, vältimaks nende ohtu sattumist.
- Vajadusel anna elupäästvat **esmaabi**.
- Helista **112**.
- **Helistades 112 räägi:**
 - ✓ Mis on juhtunud?
 - ✓ Kus? Täpne aadress või kooli nimi.
 - ✓ Kas keegi on viga saanud?
 - ✓ Oma nimi ja telefoninumber (et sulle saaks tagasi helistada).
 - ✓ Vasta küsimustele lühidalt ja täpselt!
 - ✓ Ära katkesta ise kõnet!

5. Info liikumine hädaolukorras

5.1 Töötajate teavitamine

Kooli töötajad teavitavad hädaolukorrast esimesena direktorit (Deniss Polikarpov, +372 51963740), tema puudumisel direktori asetäitjat (Anna Sobko, +372 56612465), või kohal oleva koolipidajat

Info liikumise kirjeldus kriisimeeskonnas hädaolukorra puhul koolipäeva jooksul (teavitamisvahend ja info liikumise skeem):

Teavitamise viis – helistamine.

Skeem 1:

direktor	51963740
direktori asetäitja	56612465
koolipidaja Nikolai Kalinin	5128573

Info liikumise kirjeldus kriisimeeskonnas hädaolukorra puhul pärast koolipäeva ehk pikapäevarühma ajal (teavitamisvahend ja info liikumise skeem):

Teavitamise viis – helistamine.

Skeem 2:

direktor	51 963 740
direktori asetäitja	56612465
koolipidaja Nikolai Kalinin	5128573

Kooli töötajatele edastatakse hädaolukorras vajalik info (näiteks info kooli sulgemise kohta pommi- või rünnakuähvarduse, epideemia või äärmuslike ilmaolude korral; info erakorralise info kogunemise kohta jmt).

- koolipäeva sees: suusõnaliselt või telefoni teel;
- koolipäeva sees koolis mitte viibivatele töötajatele: telefoni teel;
- koolivälisel ajal: helistamise, e-kirja või SMSi kaudu.

NB! Oluline, et info hädaolukorra kohta jõuaks kõikide koolitöötajateni sõltumata sellest, kas tegemist on töö- või puhkeajaga, sh arvestatakse võimalusega, et koolipäeva sees edastatud info peab jõudma ka nende koolitöötajateni, kes ei viibi antud hetkel koolimajas.

5.2 Lapsevanemate/hooldajate teavitamine ajakriitilise info puhul

- ühe klassi vanematele/hooldajatele: kontaktõpetaja helistab oma KÕP peredele, õpetaja puudumisel asendab teda direktori asetäitja;
- ühe kooliastme vanematele/hooldajatele: kontaktõpetaja helistab oma KÕP peredele, õpetaja puudumisel asendab teda direktori asetäitja;
- kõigile lapsevanematele/hooldajatele: kontaktõpetaja helistab oma KÕP peredele, õpetaja puudumisel asendab teda direktori asetäitja.

5. 3 Lapsevanemate/hooldajate teavitamine mitteaajakriitilise info puhul

Vanematele koostatakse kiri, kus selgitatakse juhtunut. Teatatakse kooli tegutsemisplaanist, võimalikest ajutistest muutustest õppetöö korralduses, õpilastele, vanematele ja kooli personalile pakutavast abist. Kirjale lisatakse kontaktisikute nimed ja telefoninumbrid, kes on volitatud vanemate küsimustele vastama. Vajadusel korraldatakse vanematele koosolek, kuhu kutsutakse ka erinevate teenistuste ja ametkondade esindajaid.

Teavitamisvahend: teade e-posti või telefoni kaudu lapsevanematele/hooldajatele.

6. Avalikkuse teavitamine

On oluline, et initsiatiiv juhtunust teavitamisel tuleks kooli poolt. See aitab ära hoida hirmutavate ja üle dramatiseeritud kuulujuttude levikut, ohjata juhtunu käsitlemist meedia poolt, mis sageli osutub kannatanuid, kaasõpilasi, nende peresid ja kooli personali emotsionaalselt häirivaks või isegi traumeerivaks. Selline info edastamine võimaldab taastada kooli normaalse funktsioneerimise võimalikult kiiresti.

Meedia teavitamine: koolipoolset teavet vahendab Shanghai ja San-Francisco Püha Johannese nimeline Kool Tallinnas direktor. Õpetajad võivad anda meediale teavet kokkuleppel koolijuhiga ning õpilastel peab meediaga suhtlemiseks olema vanemate luba.

Avalikkuse teavitamise kanalid: Shanghai ja San-Francisco Püha Johannese nimeline Kool Tallinnas Facebook leht või kooli koduleht.

7. Kogu kooli haaravad ajakriitilised hädaolukorrad

7. 1 Äkkrünnaku ähvardus

Ringlevad kuulujutud ähvardusest, ohumärkide ilmingud vahetundides, loovtöodes vms.

1. Täpsusta infot.
2. Teavita kooli juhtkonda.
3. Teavita **112**.
4. Kui oled kindel, et tegemist on alusetu ähvardusega, teavita ähvardusest ikkagi kindlasti kooli juhtkonda.
5. Kui sul on kahtlus, et keegi plaanib ükskõik mis moel rünnakut, aga kahtled ähvarduse tõepärasuses või info piisavuses, räägi kahtlustest kindlasti siiski kooli juhtkonnale!

Telefoni teel edastatud ähvardus

1. Jää rahulikuks.
2. Hoia kõneleja liinil nii kaua kui võimalik.
3. Samaaegselt püüa teavitada politseid numbril **112** (palu lähedal olijate abi).
4. Püüa teada saada, pane kirja:

- Millal rünnak toimub (kuupäev/kellaaeg) ?
 - Kus rünnak toimub?
 - Kuidas võib rünnak toimuda ?
 - Mis eesmärgil?
 - Kas ründaja on juba sündmuskohal?
 - Kes on helistaja? (sugu, vanus, väljenduslaad, rahvus, joove, taustahelid)
5. Pärast kõne lõppu teavita koheselt **112** ja kooli juhtkonda. Kui oled kindel, et tegemist on alusetu ähvarduse või naljaga, teavita siiski kooli juhtkonda.
 6. Esimesel võimalusel dokumenteeri ähvardus kirjalikult.

Kui ähvardaja kavatseb rünnata kohe, anna viivitamatult varjumishäire ja teavita kohe 112.

Kirja teel edastatud ähvardus

1. Teavita kooli juhtkonda ja **112**.
2. Säilita kiri kiletaskus/ salvesta kiri ja anna see uurimiseks üle politseile.

Internetikeskkonnas tehtud ähvardus

1. Salvesta ähvardus või vestlus, mille käigus ähvardati.
2. Märki juurde portaal, kus ähvardus edastati.
3. Fikseeri ähvarduse edastamise kellaaeg .
4. Teavita koheselt **112** ja edasta salvestatud materjal.
5. Teavita kooli juhtkonda.

Ära sulge portaali ähvardust salvestamata!

7.2 Äkkrünnak

Rünnakut avastades:

Võimalusel varju, vajadusel põgene!

1. Võimalusel anna kohe rünnakust teavitamise häire.
2. Helista **112**.
3. Järgi **112** saadud korraldusi.

Äkkrünnak, varjumisstrateegia:

1. Jää rahulikuks ja teata lastele, et koolimajas on oht.
2. Lukusta uks.
3. Tõmba kardinad akende ette.
4. Anna korraldus:
 - eemalduda uksest ja akendest
 - olla vaikselt

- püsida madalal
 - varjuda laudade ja toolide taha.
5. Jää ootama politsei saabumist!
 6. Kui rünnakuga kaasneb süütamine või plahvatus ja käivitus evakuatsioonihäire, pead sina ise otsustama, kas turvalisem on varjuda või evakueeruda.

Käitumine varjumise ajal:

1. Ole ise rahulik ja oma korraldustes kindel.
2. Võimalusel leia klassile mingi tegevus.
3. Fikseeri varjumise alguse kellaaeg – oodates tundub aeg reaalsest pikem. Anna õpilastele teada, et varjumine võib kesta mitu tundi, see ei pruugi seotud olla rünnaku tagajärgede ulatusega, evakueerumisluba antakse alles siis, kui on kindel täielik turvalisus.
4. Anna õpilastele teada, et vanematega kontakteerub esimesel võimalusel kooli juhtkond, õpilased lülitavad telefonid välja, et vältida võrgu ülekoormust, sest muidu ei saa politseid ja päästjad omavahel sidet pidada.
5. Lülita oma telefon hääletule režiimile, võimalusel helista **112**, anna teada enda asukohast ja varjajate olukorrast. Vajadusel kasuta selleks õpilase telefoni, mis jääb hääletul režiimil sinu kätte.
6. Kui Sul on infot kurjategija liikumisest, edasta see **112**.
7. Kui keegi klassis olijatest vajab arstiabi, helista **112**, kirjelda olukorda ja abivajaja täpset asukohta koolimajas.
8. Juhul, kui klassi ust ei ole võimalik lukustada, tuleb evakueeruda, äärmiselt ohtlik on jääda ruumi, mida ei ole võimalik sulgeda!

Varjumisstrateegia vahetunnis:

1. Ava lähima klassi uks.
2. Koonda sinna kõik lähedalasuvad õpilased.
3. Edasi käitu vastavalt varjumise juhendile.

Häire õues toimuva tunni ajal

1. Jää rahulikuks ja teata lastele, et koolimajas on oht.
2. Liigu võimalikult varjatud teed kasutades koos õpilastega koolimajast eemale.
3. Varjuge sobivaimasse kohta, kuhu saad turvaliselt liikuda, võimalusel kokkulepitud kogunemiskohta (koolihoone vasaku otsa vastas Monumendi taga asuva parklas. Alternatiivne kogunemiskoht sõltuvalt ilmastikuoludest, tuule suunast või õnnetuse asukohast on Audentese Spordihoone.
4. Jälgi, et kõik õpilased on koos sinuga.
5. Esimesel võimalusel anna numbril **112** teada:
 - Mis klassiga oled koos

- Mitu õpilast on koos sinuga
 - Kas keegi, kes oleks pidanud olema tunnis, on puudu (läks enne häiret koolimajja sisse vmt)
 - Sinu ja õpilaste asukoht.
6. Hoia õpilased enda juures, ära lase kellelgi lahkuda.
 7. Jää ootama politsei korraldusi.

- **Ära püüa ründajaga kontakteeruda!**
- **Ära mine klassist välja esmaabi andma!**

Kui näed esmaabi vajadust, helista **112**, kirjelda olukorda ja abivajaja täpset asukohta koolimajas.

- **Ära luba õpilastel helistada!**

Tekkiv ülekoormus takistab operatiivjõududel omavahel suhelda ning helin võib reeta teie asukoha.

Ust tohib avada ainult siis, kui oled kindel, et avamist palub politsei või kooli juhtkond. Vajadusel identifitseeri politsei **112** vahendusel.

Juhul, kui ei ole võimalik varjuda lukustatavasse ruumi, tuleb kiiresti evakueeruda.

Evakueerumisstrateegia äkkrünnaku korral

1. Jää rahulikuks ja teata lastele, et koolimajas on oht.
2. Evakueeru koos õpilastega liikudes mööda kindlaksmääratud evakuatsiooniteed. Evakuatsiooniteel ohu avastamise korral liigu kiiresti ohust eemale ning kasuta mõnda muud evakuatsiooniteed (vajadusel improviseeri ja mõtle evakuatsioonitee ise välja).
3. Kasuta võimalikult varjatud teid.
4. Liigu kokkulepitud kogunemiskohta või sobivaimasse kohta, kuhu saad turvaliselt liikuda. Kogunemiskohas pöördu infot koguva õpetaja poole ja edasta teave:
 - Mis klass jõudis kogunemiskohta
 - Mitu õpilast on koos sinuga
 - Kas keegi on puudu.
5. Kui sa liikusid mujale, edasta nimetatud teave ja enda ning õpilaste asukoht ja olukord numbrile **112**.

Suhtlemine meediaga

Äkkrünnaku lahendamise kuulub politsei vastutusalasse. Meediapäringutele vastab ainult politsei kõneisik või kooli direktor, kes annab politseiga kooskõlastatud infot.

Kui sinu poole pöörduv ajakirjanik:

1. Ütle oma nimi ja amet.
2. Kinnita, et antud olukorras vastab ajakirjanike küsimustele ainult politsei kõneisik või kooli direktor.
3. Kõigil täiskasvanutel on kohustus kaitsta õpilasi meedia ning uudishimuliku üldsuse eest.
4. Õpilased ei pea meediale andma ühtki kommentaari.
5. Räägi õpilastele, kuidas ajakirjanikke viisakalt, kuid otsusekindlalt kooli direktori poole suunata.

7.3 Tulekahju

Avastades tulekahju

Päästa vahetus ohus olijad ning jaga ülesanded kui abistajaid on rohkem:

1. Anna evakuatsioonihäire.
2. Helista **112**.
3. Kustuta esmaste tulekustutusvahenditega.
4. Teavita kooli arendusjuhti või direktorit.
5. Naase võimalikult kiiresti oma klassi juurde ja võimalusel evakueeri õpilased suundudes kokkulepitud kogunemiskohta.

Evakuatsioonimeeskond

Evakuatsioonijuhi põhiülesanne on evakuatsioonitegevuste operatiivne juhtimine hoones.

Evakuatsioonijuht kannab oranži ohutusvesti.

Evakuatsiooni korraldavad (abistavad) isikud igal korral kannavad kollast vesti.

Shanghai ja San-Francisco Püha Johannese nimeline Kooli Tallinnas evakuatsiooni eest vastutavad isikud koolipäeva jookusul:

Evakuatsiooni juht: Deniss Polikarpov

Evakuatsiooni abistaja: Anna Sobko

Evakuatsioonijuht:

- Teostab hädaabikõne **112**.
- Määrab sissepääsude valve.
- Võtab vastu loenduse andmed.
- Määrab abistajad ja esmaabi andjad.
- Korraldab võimalusel elektrivoolu väljalülitamise hoonest.

- Märgistab korruse plaanidele tulekahjuala, suitsutsooni alad, lõksus kannatanud jne.

Evakuatsioonihäire

1. Säilita rahu!
2. Anna õpilastele korraldus evakueeruda, korda peamised juhised:
 - Käitu rahulikult!
 - Kõik asjad jäävad klassi.
 - Liigutakse „hanereas“ sobivaimat teed pidi kokku lepitud kogunemiskohta.
 - Kui evakuatsiooni juht annab teistsugused korraldused, lähtutakse neist.
 - Ülemistelt korrustelt tulijatel on trepil eesõigus.
3. Kui koridoris on suitsu, kontrolli enne õpilaste evakueerimist, kas evakuatsioonitee on väljumiseks ohutu.
4. Sulge aknad ja ukсед, ära lukusta!
5. Võta klassist või kooli juhtkonna toast kaasa õpilaste nimekiri (ole valmis edastama info puudujate ja tunnis viibinud õpilaste kohta).

Kogunemiskoht on koolihoone vasaku otsa vastas Monumendi taga asuva parkla. Alternatiivne kogunemiskoht sõltuvalt ilmastikuoludest, tuule suunast või õnnetuse asukohast on Audentese Spordihoone.

Kogunemiskohas:

1. Kontrolli õpilaste kohalolekut.
2. Edasta info, kui palju õpilasi oli tunnis, kui palju puudus, kui palju jõudis kogunemiskohta, evakuatsiooni juhile või tema asendajale.
3. Kogunemiskohta tuleb jääda seniks, kuni päästemeeskonna juht või evakuatsiooni juht annab vastava korralduse.

Ohtliku evakuatsiooni asemel klassi varjumine

1. Sulge klassi uks.
2. Anna õpilastele korraldus liikuda akende juurde ja teha ennast aknast nähtavaks.
3. Võimalusel teavita hädaabi numbriks **112** või evakuatsiooni juhti (Deniss Polikarpov, tel **51963740**) teie olukorrast.
4. Kata uksepraod ja avaused niiskete rätikute või riietega, et takistada suitsu ligipääsu klassi.
5. Ava aken tuulutamiseks ja hüüa „**APPI**“.
6. Suitsu täis ruumis hoidke madalale, kus õhk on puhtam.

Suitsuse koridori läbimine evakueerudes

1. Võimalusel tee eelnevalt kindlaks, milline evakuatsiooniteekond on väljumiseks kõige ohutum.
2. Kui on võimalik klassi jääda, siis tee seda ja hüüa akna kaudu „**APPI**“ ja järgi klassi varjumise juhiseid.
3. Kui pead siiski läbima suitsuse koridori, hoia madalale, kus õhk on puhtam.
4. Kata suu ja nina niiske riidega.
5. Liikudes toeta käega vastu seina, et säilitada õige suund.
6. Klass peab püsima koos.
7. Hoonest välja jõudes tuleb liikuda kokkulepitud kogunemiskohta.
8. Kogunemiskohas kontrolli, et kõik ruumist väljunud lapsed on sinuga, edasta info evakuatsiooni juhile.

Evakuatsioonihäire vahetunnis

1. Nii õpilased kui õpetajad liiguvad kiiresti kokkulepitud kogunemiskohta, järgides koridori vastutajate korraldusi ja evakuatsioonimärgistust.
2. Kogunemiskohas otsivad õpilased üles õpetaja, kelle tunnis nad viimati viibisid.
3. Klass peab kogunemiskohas koos püsima seni, kuni päästetööde juht või evakuatsiooni juht annab edasised korraldused.
4. Klassiga viimati tunnis olnud õpetaja loeb õpilased üle ja annab info evakuatsiooni juhile.
5. Puudujate korral teeb õpetaja koos klassiga kindlaks, kas õpilane on puudunud terve päeva, kas ta läks koolist ära või on oht, et ta on jäänud koolimajja. Õpetaja edastab info evakuatsiooni juhile.
6. Igas klassis tuleb kasutada n-õ naabrivalvet: küsida kõigilt, kas pinginaaber oli enne kohal ja kas nüüd on kohal.

Evakuatsioonihäire pärast tunde (pikapäevarühma ja huvikooli tööajal)

1. Kõik liiguvad kiiresti koolimajast välja, järgides evakuatsioonimärgistust.
2. Pikapäevarühma õpetaja või huvikooli õpetaja kogub kokku oma lapsed ja evakueerub nendega järgides evakuatsiooni reegleid.
3. Täiskasvanud väljuvad ruumist viimasena veendudes enne, et ruumis ei ole rohkem inimesi.
4. Evakueerunud kogunevad koolihoone vasaku otsa vastas Monumendi taga asuva parklas. Alternatiivne kogunemiskoht sõltuvalt ilmastikuoludest, tuule suunast või õnnetuse asukohast on Audentese Spordihoone:
 - kogunemiskohas koondavad täiskasvanud andmed selle kohta, kas kõik isikud on koolist väljunud
 - pikapäevarühma õpetajad ja huviringide juhid kontrollivad kohalolijaid nimekirjade alusel
 - koolimajas viibinud õpetajad koondavad õpilased ja püüavad selgust saada, kas on võimalik, et keegi on jäänud koolimajja.
5. Info antakse üle evakuatsiooni juhile või päästetööde juhile.

7. 4 Pommiähvardus ja pommioht

1. Tavaliselt edastatakse pommiähvardus telefoni või e-posti teel.
2. Pommiähvarduse tegija puhul on tavapärane lakoonilisus.
3. Teadmata, kas pomm on objektil või ei, tuleb läbi viia alljärgnev tegevus:
 - Vajadusel pommiähvarduse dokumenteerimine
 - Teabe edastamine hädaabi numbrile **112**
 - Olukorra tõsiduse hindamine asutuse siseselt
 - Ruumide ülevaatus hoones määratud vastutavate isikute/töötajate poolt
 - Evakuatsioon tuleb läbi viia ilma häirekelladeta, mitte tekitada paanikat
 - Pommiähvarduse või pommikahtluse kontroll Päästemeeskonna poolt.

Teate vastuvõtt pommiähvarduse tegijalt, püüa teada saada:

1. Kuhu on pomm pandud?
2. Millal pomm võib plahvatada?
3. Kes pommist teatab?
4. Milline lõhkekeha välja näeb?
5. Mis on pommipanija eesmärk?

Teate vastuvõtmisel pööra tähelepanu:

1. Helistaja sugu
2. Võimalik vanus
3. Rahvus
4. Väljenduslaad
5. Kõnedefektid
6. Iseloomulikud väljendid
7. Taustamüra
8. Joove

Evakuatsioonikorralduse signaal on vaikides suusõnaline (inimeselt-inimesele meetodil).

Tähtis on kasutada ainult ühte evakuatsiooniteed, mis on eelnevalt kontrollitud.

Kõik töötajad vaatavad hoolikalt oma töökohas ringi, kas töökohas on märgata võõraid esemeid (kastid, kohvrid, kotid, karbid), mida varem ei olnud, mis on võõrad.

• **Ära puuduta ega liiguta kahtlast eset!**

• **Ära kasuta mobiiltelefoni ega raadiojaama vähemalt 50 m raadiuses kahtlasest esemest!**

Pommikahtlase eseme leid

1. Ära puuduta ega liiguta eset! Eemaldu sellest. Anna korraldus ka teistele sellest eemaldumiseks!
2. Teata leiust hädaabi numbrile **112**, anna võimalikult täpne eseme ja selle asukoha kirjeldus. Helistamiseks eemaldu esemest, ära kasuta mobiiltelefoni ega raadiosidevahendit vähemalt 50 m raadiuses kahtlasest esemest.
3. Teavita leiust kooli kriisimeeskonna juhti (Deniss Polikarpov, asendab Anna Sobko), kes alustab evakueerimist.

Evakueerudes pommikahtlase eseme leiu korral

1. Võimalusel ava aknad, plahvatuse korral on kahjustused siis väiksemad.
2. Vaata ruum kiiresti üle, kas näed midagi kahtlast (ese, mida selles ruumis pole varem olnud vms).
3. Kui leiad kahtlase eseme, lahku ruumist ja teavita leiust politseitöötajat, päästeteenistust või kooli kriisimeeskonda.
4. Võta kaasa klassi nimekiri klassiruumist või õpetajate toast.
5. Võta kaasa isiklikud asjad – ruumi vabastamine kottidest lihtsustab ruumi edasist kontrolli.
6. Kogunemiskohta jõudes kontrolli kõigi kohalolekut ja edasta infot evakuatsiooni juhile- kui palju oli õpilasi tunnis, kui palju puudus, kui palju jõudis kogunemiskohta.

7.5 Õpilase kadumine

1. Uuri kooliõpilastelt:
 - Millal kadunud kaaslast viimati nähti?
 - Kus kadunud kaaslast viimati nähti?
 - Kas keegi teab, kuhu kadunud õpilane läks?
 - Kas keegi teab, miks kadunud õpilane ära läks (konflikt, keegi kutsus kaasa, keegi helistas jne)?
 - Kas keegi on temaga pärast lahkumist telefoni teel rääkinud?
2. Püüa telefoni teel kadunud õpilasega kontakti saada.
3. Informeeri juhtunust kooli juhtkonda.
4. Informeeri juhtunust õpilase vanemaid, uuri, kas neil on kadunud õpilase kohta infot.
5. Täpsusta, milline oli kadunud õpilase riietus.
6. Teavita politseid numbril **112** ja tegutse vastavalt politseilt saadud juhistele.

Kui lapse asukoha ja olukorra kohta puudub ka lapsevanematel info, on õpetaja kohustatud teavitama politseid, ka juhul, kui vanem ei soovi teavitamist, sest õpilase elu ja tervis võivad olla ohus.

7. Kontakteeru uuesti kadunud õpilase vanematega ja selgita, mida on õpilase leidmiseks tehtud ja mida veel ette võetakse.
8. Kui kadunud õpilane leitakse, informeeri sellest kõiki osapooli, otsimine katkestatakse.

Ära mine õpilast ise otsima, jättes ülejäänud õpilased üksi!

Järeltöö koolis

1. Aruta juhtunut õpilasega, et ta mõistaks olnud situatsiooni tõsidust. Välti liigset emotsionaalsust, süüdistamist ning õpilasega riidlemist, see ei aita tal olnut mõista ega oma tegude eest vastutust võtta.
2. Vajadusel käsitle juhtunut kogu klassiga.

7. 6 Lapsrööv

Lapsevanem pöördub kooli kahtlusega, et tema last võidakse röövida

Kuula, näita üles arusaamist ja mõistmist. Kui tegemist on peresisese teemaga, palu lapsevanemal ühendust võtta kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajaga. Kui tegemist on perevälise ähvardusega, palu lapsevanemal kindlasti ühendust võtta politseiga.

Ära võta endale probleemi lahendaja rolli!

Lapsröövi ähvardus

Kui ähvarduse või info ähvarduse kohta saab õpetaja:

1. Teavita juhtunust kooli juhtkonda.
2. Juhtkonna esindaja võtab ühendust politseiga ning teavitab:
 - Kuidas laekus ähvardus
 - Ähvarduse sisu
 - Kes ähvardas.
3. Juhtkonna esindaja võtab ühendust lapsevanemaga, kelle juures laps ametlikult elab.

Kui ähvarduse saab lapsevanem ja teavitab sellest õpetajat

1. Soovita lapsevanemal teavitada politseid.
2. Teavita juhtunust kooli juhtkonda.
3. Juhtkonna esindaja võtab ühendust politseiga, sest koolipäeva jooksul vastutab õpilase turvalisuse eest kool.
4. Kool järgib politseilt saadud juhiseid.

Lapsrööv koolis

1. Võta viivitamatult ühendust politseiga, kuna lapse elu ja tervis võivad olla ohus.
2. Teavita juhtunust kooli juhtkonda.
3. Juhtkonna esindaja võtab ühendust lapsevanemaga, kelle juures laps ametlikult elab ja täpsustab olukorra.
4. Vajadusel kaasa koolipsühholoog, et ülejäänud klassile teemat selgitada.

7. 7 Füüsiline vägivald koolis

Märgid, mis viitavad füüsilise vägivalla ohvrile:

- tähelepanu- ja õpivõime langus, vigade arvu kasv
- mälu halvenemine
- unustamise kiirenemine
- meeleolu langus, endassetõmbunud olek
- hirmunud, ennast varjata püüdev kehahoiak
- õpilane väldib koostööd või kontakti teatud õpilastega.

Kui enamus neist märkidest on täidetud, võib kahtlustada füüsilise vägivalla toimumist.

Füüsilise vägivalla ilmingutele tuleb alati reageerida.

1. Julgusta ohvrit rääkima.
2. Vajadusel pöördu kooliõde poole või traumapunkti, et fikseerida ja dokumenteerida vigastused.
3. Püüa välja selgitada konflikti põhjused ja peamised vägivallatsejad.
4. Tee koostööd mõlema osapoole lapsevanemate/hooldajatega.
5. Käsitle juhtunut vastavalt olukorrale mõlema osapoolega eraldi, mõlema osapoolega koos või klassis (probleemi vahendamine, ühise mure meetod, klassiarutelu).
6. Väljenda selgelt, et füüsiline vägivald on lubamatu.
7. Kutsu vägivallatseja koos vanemate/hooldajatega vestlusele.
8. Võimalusel suuna nii ohver kui vägivallatseja koolipsühholoogi juurde.
9. Aita ohvril leida strateegiaid enda kaitsmiseks ja vägivaldsete olukordade vältimiseks.
10. Aita vägivallatsejal leida strateegiaid enda emotsioonide ja impulsside kontrolli all hoidmiseks.
11. Vajadusel teavita kooli juhtkonda või noorsoopolitsein.
12. Ära tee ennatlikke otsuseid enne kui oled juhtumisse süvenenud!

7.7.1 Kaklus või ühepoolne füüsiline vägivald

1. Lahuta kaklus:
 - Anna suuline korraldus kaklus lõpetada.
 - Kui sellele ei kuuletuta, lahutata kaklus füüsiliselt sekkudes võimalikult leebelt, et ükski osapool viga ei saaks. Sekkumise üle otsustades hinda, kas sekkumisel põhjustatav võimalik vigastus on väiksem või suurem kui need vigastused, mis võiksid tekkida siis, kui kaklust ei lahutata).
 - Kui kaklust lahutada ei õnnestu või see on sulle ohtlik, kutsu abi või teavita politsein numbril **112**.
 - Ära sekku, kui kakluses kasutatakse külmrelvi.
2. Vajadusel kutsu kooliõde või kiirabi (kindlasti tuleb fikseerida ja dokumenteerida tekitatud vigastused) .

- **Ära sekku, kui see võib Sulle endale ohtlik olla!**
- **Kaklusesse sekkudes ei tohi õpilast lüüa!**
- **Ära mine nuga vms ise ära võtma, see on alati väga ohtlik!**

Pärast kakluse lahutamist:

1. Võta osalejatelt seletused. Kui seletusi mingil põhjusel ei ole võimalik võtta, siis kirjuta üles nende laste nimed ja kontaktandmed, kes osalesid kakluses või olid selle tunnistajaks ning edasta kooli juhtkonnale.
2. Käsitle sobimatut käitumist lähtudes kokkulepetest koolis.
3. Teavita kakluses osalenud õpilaste kontaktõpetajaid olukorrast, kes teeb koostööd lastevanematega/hooldajatega ning käsitleb juhtunut edasi.
4. Kui juhtunu on puudutanud ka teisi õpilasi (kaklust nähti pealt, osapoolte tüli on olnud pikaajaline ja ka teiste jaoks keeruline situatsioon), käsitlevad kontaktõpetajad teemat oma KÖP- tundides. Vajadusel pöördub abi saamiseks kooli psühholoogi poole.

Raskematel juhtudel tegeleb olukorraga edasi kooli juhtkond, kes:

1. Teavitab lapsevanemaid/hooldajaid.
2. Võtab osalejatelt kirjalikud seletused.
3. Teavitab vajadusel noorsoopolitsein.
4. Vajadusel kutsub kokku kriisimeeskonna koosoleku, kus otsustatakse:
 - Kas ja kuidas teavitada kooli ja kogukonda.
 - Kas ja kuidas käsitleda juhtunut edasi.
 - Kas ja kuidas teostada järeltööd.

7.7.2 Koduse füüsilise väärkohtlemise kahtlus

Märgid, mis võivad viidata kodusele füüsilisele vägivallale:

- Laps kardab vanemaid, laps ei taha koju minna.
- Seletamatu muutus käitumises (näiteks väga rõõmsameelne laps on järsku kuvameelne).
- Laps on hirmunud, endassetõmbunud, passiivne või kõrgeenenud agressiivsusega, ilmastikule sobimatu riietuse kandmine verevalumite vms varjamiseks.
- Ennasthävitav käitumine või selle sagemine (narkootikumide või alkoholi kuritarvitamine, suitsetamine).
- Kodust ära jooksmine.

Mida teha?

1. Räägi oma kahtlustest kooliõele, koolipsühholoogile, sotsiaaltöötajale või kohaliku omavalitsuse lastekaitsespetsialistile.
2. Ole lapse suhtes toetav ja julgustav, kuid mitte pealetükkiv.
3. Julgusta last oma muret jagama täiskasvanuga.
4. Anna märku, et juhtunud ei ole laps süüdi.

7. 8 Vaimne vägivald

Kuidas probleemi ära tunda?

Õpilaste probleemid, mida märgates peaks olema kõrgendatud tähelepanuga:

- masendus
- unehäired (laps ei maga piisavalt, on kogu aeg unine)
- söömishäired (ei söö piisavalt või sööb üle, rahustab ennast toiduga)
- jõuetus (olen täitsa läbi, ei jaksa enam)
- apaatia, kõrvale tõmbumine (hobid jäävad kõrvale, sõpradega enam ei suhtle)
- viha (tugev jonn, vastuhakk)
- keskendumisraskused (üliaktiivsus, mitte adekvaatne käitumine)
- enesevihkamine (olen rumal, ma ei meeldi kellelegi)
- kurbus, enesehaletsemine (pidevad nutuhood)
- maailmalõpu tunne (inimene räägib, mõtleb ja joonistab surmast)
- lapse süstemaatiline puudumine.

Loetelu on suunav. Kui õpilasel on nimetatud sümptomeid palju, tuleb võtta ühendust kooli medõega või direktoriga.

Kiusamisele on vaja koheselt reageerida.

1. Kogu infot - kes on õpetajatest/ õpilastest kiusamist pealt näinud? Kes on liider? Kas kiusatav provotseerib ise kiusamist?
2. Tee kindlaks, kas õpilase käitumine oli hetkeline ja ühekordne emotsioon või kestev probleem.
3. Vestle kiusamises kahtlustatavatega individuaalselt. Kuula, ära süüdistata. Oota, millise lahenduse õpilane ise pakub.
4. Vestle individuaalselt tõenäolise ohvriga. Julgusta rääkima, väldi suunavaid küsimusi.
5. Väljenda selgelt, et kiusamiskäitumine ei ole lubatud.
6. Korralda grupikohtumine kiusamises kahtlustatavatega ja vajadusel kaasa ka lapsevanemad.
7. Hinda olukorda ja vastavalt vajadusele korralda kohtumine kiusajate ja ohvriga koos. Leidke lahendused, kuidas suhteid parandada ja sõlmige kokkulepped. Enamasti peab oma käitumist korrigeerima nii kiusaja kui ohver.
8. Teavita juhtunust mõlema osapoole vanemaid.
9. Vajadusel/võimalusel suuna nii ohver kui kiusaja koolipsühholoogi juurde. Tema korraldab vajadusel edasise töö (psühholoogilise abi vajaduse hindamise, kohtumised vanematega jne.).

10. Mõne aja möödudes uuri mõlemalt osapoolelt ja õpetajatelt, kuidas on läinud.
11. Raskematel juhtudel teavita kooli juhtkonda. Kui kiusamine on korduv ja väga tõsine ning koolipoolsed meetmed ei aita, konsulteerige juhtumit kohaliku noorsoopolitseiga.

Küberkiusamine

Küberkiusamise vahendid: tekstisõnumid, pildid ja videoklipid (mobiiltelefonides või internetis), telefonikõned, e-kirjad, mängukeskkondades või sotsiaalmeedias kiusamine, identiteedivargus. Osad loetletud tegevustest on kriminaalkorras karistatavad.

Võrdselt ohtlikud on nii reageerimata jätmine kui ka ülereageerimine!

1. Tegele probleemiga kohe. Pane tähele:
 - teo toimepanija motiive
 - vanust
 - arusaamist tegude võimalikest tagajärgedest ja ohtudest
 - ohvri tundeid ning reageeringut toimunule.
2. Mõista, et see, mis sinu jaoks võib tunduda tühine, võib lapse jaoks olla eluliselt oluline probleem.
3. Vajadusel informeerige interneti keskkonna haldurit.
4. Võta ühendust lapsevanemaga.
5. Konsulteerige kooli psühholoogiga.
6. Vajadusel teavitage noorsoopolitseid.

Räägi lapsega:

1. **Kiusamist ei ole mõelnud välja sina ega sinu eakaaslased.** Räägi lastele, et kiusajaid on olnud enne ja tuleb ka edaspidi. Too näiteid, kuidas seda on tehtud ning millised on olnud tagajärjed. Selgita, et julgeks ei tule pidada mitte kiusajaid vaid neid, kes sellele vastu hakkavad.
2. **Ära vasta sõnumitele ja kirjadele, mis Sind ahistavad või häirivad.** Vastamine võib kiusajat veelgi julgustada. Kui keegi saadab sulle mõnes sotsiaalmeedia kanali kaudu mõnitava ja halvustava sisuga sõnumeid ja teateid, siis blokeeri teadete saatja ja teavitage sellest mõnda täiskasvanut (lapsevanem, õpetaja, psühholoog).
3. **Hoia häiriv kiri või sõnum alles.** Sellisel juhul saad vajadusel hiljem alati tõestada, et sind on kiusatud.
4. **Räägi probleemist kohe, kui see tekib.** Räägi inimesele, keda sa tunnend varasemalt. Leia keegi, kes sind ära kuulab. Kui sinu tutvusringkonnas puudub hetkel selline inimene, helista Lastebabi infotelefoni numbril **116 111**.
5. **Blokeeri häirija.** Nendes keskkondades, kus võimalik, on kõige lihtsam lahendus häirijaga tegelemiseks tema blokeerimine.
6. **Tegele probleemiga võimalikult ruttu** – eelistatult kohe, kui see tekib, selleks teavitage portaali pidajat kiusaja tegevusest.

- **Ära süüdistista last!**
- **Ära kritiseeri tema käitumist või otsuseid!**

7.9 Seksuaalne väärkohtlemine

Kui tead või kahtlustad, et keegi alla 16-aastane isik on jäetud hooletusse või et ta on emotsionaalse, füüsilise või seksuaalse väärkohtlemise ohver (või kui on oht, et ta selle ohvriks langeb), on seadusest tulenev kohustus teavitada sellest politseid. Kõige otstarbekam on teavitada lastekaitsetalitust ja/või noorsoopolitseid.

Kui keegi ütleb, et teda on seksuaalselt väärkoheldud või seksuaalselt rünnatud, siis:

1. Võta aega kuulamiseks ja leia jutuajamiseks rahulik koht.
2. Täna teda, et ta otsustas sinuga oma muret jagada ja anna endale aru, kui raske tal võib olla sellest rääkida.
3. Ütle talle, et usud teda. Inimesele, keda on väärkoheldud või seksuaalselt rünnatud, on oluline, et teised inimesed teda usuksid. Seda, et inimesed seksuaalvägivalla kohta valetaksid, juhtub väga harva.
4. Toeta teda, öeldes: „Mul on kahju, et see sinuga juhtus”, „Mul on hea meel, et sa julgesid sellest mulle rääkida”, „Ma mõistan, et sellest rääkimine oli sulle raske, aga sa oled tubli, et julgesid abi küsida”, „Ma saan aru, miks sa ennast nii kohutavalt tunnend”.
5. Toetu detailsele infole mitte ettekujutusele.
6. Ütle talle, et tema ei olnud juhtunud süüdi. Ainuke inimene, keda süüdistada, on ründaja, sest vägivaldset käitumist ei õigusta mitte miski.
7. Aita tal otsida abi. Ole ta sõber. Ohvritel ei ole kerge juhtunust rääkida. Mine temaga kaasa abi otsima ja paku, et oled kogu selle aja vältel temaga koos. Sellise toetuse olulisust on võimatu sõnadega kirjeldada. Ole tugev ja paku tuge.
8. Ära luba, et sa ei räägi kellelegi (rõhuta, et sa räägid juhtunust spetsialistile, kes saab lapsele professionaalset abi osutada).
9. Säilita rahu, ära käitu paaniliselt, järelemõtlematult. Ära tee kiireid, mõtlematuid otsuseid.
10. Tee protsessist täpsed märkmed, erista kuuldu ja enda mõtted või järeldused.

7.10 Varastamine

1. Teavita kontaktõpetajat (üldine nimetus igale õpetajale).
2. Kontaktõpetaja võtab lastelt/lapselt (vajadusel kirjaliku) seletuse. Võimalikult objektiivsete seletuste saamiseks on hea leida võimalus, et lapsed oleksid seletuste andmisel/kirjutamisel üksteisest eraldatud.
3. Kontaktõpetaja käsitleb teemat vastavalt olukorrale asjaosalistega või klassis.
4. Kontaktõpetaja teavitab ohvri vanemat/hooldajat võimalusest esitada avaldus politseile.

5. Kontaktõpetaja arutab olukorda kooli juhtkonna ja koolipsühholoogiga, et otsustada edasiste tegevuste üle (noorsoopolitsei teavitamine, psühholoogilise töö vajadus jne). Vastavalt otsusele teavitab direktor, koolipsühholoog või kontaktõpetaja varguses kahtlustatava vanemaid/hooldajaid.

- **Ära otsusta süüdlase üle esmamulje põhjal!**
- **Küsi vajadusel julgesti nõu noorsoopolitseist, psühholoogilt või kooli juhtkonnalt!**

7. 11 Esemete rikkumine

1. Teavita kontaktõpetajat.
2. Kontaktõpetaja võtab lapselt (lastelt) seletuse.
3. Kontaktõpetaja teeb koostööd lapse(laste)vanematega/hooldajatega.
4. Kontaktõpetaja käsitleb teemat vastavalt olukorrale asjaosalis(t)ega või klassis.
5. Kooli vara rikkumise korral teavita kooli juhtkonda, kes võtab vajadusel ühendust lapse(laste) vanematega/hooldajatega.

7. 12 Väljapressimine

1. Teavita ohvri kontaktõpetajat. Teades mõlemat osapoolt, teavita juhtunust mõlema lapse kontaktõpetajat.
2. Kontaktõpetaja võtab lapselt (lastelt) seletuse.
3. Kontaktõpetaja teeb koostööd lapse(laste)vanematega/hooldajatega.
4. Kontaktõpetaja käsitleb teemat vastavalt olukorrale asjaosalis(t)ega või klassis.
5. Tõsisematel juhtudel pöördu kooli juhtkonna või psühhooloogi ja noorsoopolitsei poole.

7. 13 Alkoholi, tubaka või muu keelatud aine omamine

Alkoholijoobes või narkouimas õpilane koolis

1. Sekku koheselt! Rahulikult vesteldes ürita õpilane teiste klassikaaslaste juurest või teised tema juurest ära juhtida.
2. Kui õpilasega ei saa kontakti, kutsu kiirabi.
3. Ära jäta õpilast üksi, vajadusel anna esmaabi.
4. Alkoholi- või narkojoobe kahtluse korral tuleb teavitada politseid. Kui avaldus tehakse vihjena narkootiliste ainete kasutamise kahtlusest, võib politsei käsitleda seda konfidentsiaalsena. Avalduse võib teha ka anonüümselt.
5. Joobe tuvastamine on politsei pädevuses. Joobe tuvastamine alkomeetri abil kooli töötaja poolt on õigustühine, kuid võib olla koolipoolseks meetmeks, kui õpilane on nõus

alkomeetri kasutamiseks. Politsei saab menetluses kasutada kooli töötaja poolt koostatud kirjalikku väliste joobetunnuste kirjeldust.

6. Teavita õpilase vanemat/hooldajat.

7. Kui politsei ei anna muud korraldust, tuleb vanem/hooldaja õpilasele kooli järele ja viib õpilase koju või vajadusel meditsiinasutusse.

Kui õpilase juurest leitakse keelatud ainet/aineid

1. Kotti või õpilase kappi ei tohi loata avada. Küll aga võib paluda tal seda ise teha ja sisu näidata.

2. Narkootikumide või tubakatoodete leidmisel teavita koheselt politseid (mitte teatamine on karistatav). Äravõetud tubakatoode või muu keelatud aine antakse üle politseile.

3. Kui õpilane hoiab enda juures, tarvitab ise, vahendab või müüb narkootilisi aineid, on see kuritegu, millest tuleb alati teavitada politseid.

4. Alkoholi leidmisel teavitatakse vanemaid, kui õpilasel puuduvad joobetunnused, ei ole politsei teavitamine kohustuslik. Äravõetu antakse üle lapsevanemale.

5. Keelatud ainete konfiskeerimisel tuleb see kirjalikult fikseerida.

Vestlus õpilasega, kui on kahtlus, et ta tarvitab keelatud aineid

1. Ära püüa alustada vestlust, kui sul on kahtlus, et laps on parasjagu alkoholi või uimasti mõju all.

2. Püüa vestluseks leida selline aeg, kus oled kindel, et on võimalik rääkida, ilma et peaksite vahepeal vestluse katkestama.

3. Püüa last mitte süüdistada, kui eksid, võib see teie suhet lapsega tõsiselt rikkuda.

4. Arvesta, et keelatud ainete tarvitamine võib olla märk tõsisest masendusest.

5. Otsusta enne, kuidas kavatsed reageerida, kui õpilane tõepoolest tunnistab, et on keelatud aineid tarvitanud.

6. Palu õpilasel oma seisukohti kirjeldada ning kuula hoolikalt, mida tal öelda on. Noored ei pruugi alati aru saada, et alkoholi ja narkootikumide kasutamine võiks olla probleem.

7. Kui sul tekib kahtlus, et sulle antud olukorra kohta valetatakse, püüa jääda rahulikuks ja mitte vihastada.

8. Näita õpilasele, et muretsed eelkõige tema tervise ja heaolu pärast.

9. Kinnita, et ta saab alati arvestada sinu toetuse ja abiga.

10. Püüa talle põhjalikult seletada, missugune käitumine on lubatud ja missugune mitte.

11. Püüa mitte ähvardada karistusega - see võib tunduda kiire ja lihtne lahendus, kuid tõenäoliselt sa nii soovitud tulemust ei saavuta. Samas informeeri võimalikest seadusest tulenevatest karistustest, noored peavad aru saama, et vastutavad nii oma tegude kui nende tagajärgede eest.

12. Kui on kahtlusi, et õpilane on narkootiliste ainete mõju all, ei tohi mitte mingil juhul ähvardada karistuse või politseiga - kuna paljud ained nõrgendavad pidurdusmehhanisme, võib inimene muutuda agressiivseks ning vigastada ennast või teisi inimesi või teha midagi muud mõtlematut.

Kõige olulisem on, et õpilane saaks abi ja ravi!

7. 14 Õpilase raske haigus

1. Täpsusta teate tõepärasust õpilase enda või tema lähedastega.
2. Vajadusel informeerid direktorit ja kooliõde.
3. Õpilase loal räägitakse haigusest teistele õpilastele /klassikaaslastele.
4. Õpilane jätkab oma õpinguid juhul, kui ta on selleks võimeline.
5. Kontaktõpetaja suunab vajadusel lapsevanemaid võimaldama lapsele jutuajamist vastava spetsialistiga (kooliõde, HEV koordinaator, psühholoog).
6. Kriisimeeskond tagab, et õpilasega ette tulla võivate kriitiliste olukordade jaoks antakse kooli töötajatele esmaabi ja toimetuleku juhend.
7. Vajadusel tuleb kutsuda kooli meditsiinitöötaja rääkima klassile antud haigusest.
8. Kontaktõpetaja organiseerib, et õpilasega säiliks kontakt haiglas või kodus haige olemise ajal.
9. Õpilase ja tema perekonna soove kuulatakse ja nendega arvestatakse.

7. 15 Surm

Õpilase/ õpetaja/ kooli töötaja surm

1. Teate saanu võtab koheselt ühendust kooli juhtkonnaga või kellegagi kriisimeeskonnast.
2. Kutsutakse kokku kriisimeeskond.
3. Direktor kinnitab info ja teavitab juhtunust õpilasi ja kooli töötajaid.
4. Lipp langetatakse poolde masti.
5. Koolipäeva ei katkestata, lapsi koju ei saadeta, sest nii võivad lapsed jääda üksi oma reaktsioonidega.
6. Muuda ajutiselt õppekava. Peale traumaatilisi sündmusi on õpilastel raskusi keskendumise ja mälu ning alaneb õpivõime. Kui on plaanitud näiteks kontrolltöö, siis on soovitatav see mõned päevad edasi lükata.
7. Sobivasse kohta asetatakse lahkunu foto, küünal (võimalusel musta lindiga), lilled ja/või sissekannete tegemiseks mälestuste raamat.
8. Korraldatakse mälestuskogunemine. Kui surmajuhtumist saadakse teada enne keskpäeva, korraldatakse mälestusteenistus samal päeval, muidu järgmisel hommikul. Talitust ei ole soovitatav pidada päeva lõpus.
9. Mälestuskogunemine algab leinaseisakuga, direktor peab kõne, soovi korral jätavad õpilased hüvasti sobiva luuletuse, sõnavõtu, laulu või muusikapala esitamisega. Lahkunud õpilase vanemad võivad soovi korral mälestusteenistusel osaleda.
10. Siirdatakse klassidesse, kus kaasõpilastel on võimalus rääkida oma tunnetest ja mälestustest.
11. Ole tähelepanelik riskiõpilaste suhtes. Kõrgenenud riskiga õpilasteks võivad olla kannatanu õed/vennad, lähedased sõbrad, tugevaid emotsionaalseid reaktsioone ilmutanud lapsed, sündmuse pealtnägijad, need, kel on peres probleeme või on kaotanud pereliikme, depressiooniilmingute või suitsiidikalduvustega õpilased. Nad võivad vajada individuaalset psühholoogilist esmaabi.

12. Lahkunu klassis pannakse tema tühjale koolilauale põlema küünal ja võimalusel asetatakse kõrvale tema foto .
13. Lahkunud õpetaja klassile leitakse võimalikult kiiresti tugiisik, kes jääb klassiga kogu mälestusrituaalide ajaks ja võimalusel ka edaspidiseks.
14. Kriisimeeskond teavitab kõiki või valitud klasside lapsevanemaid kaasõpilase surmast.
15. Õpetajatele võiks vajadusel abiks olla keegi kooli kriisimeeskonna liikmetest.
16. Kontaktõpetajad arutavad lastega millisel viisil lahkunud klassikaaslast mälestada:
 - mälestuste raamat
 - luuletus temast
 - kirja kirjutamine lahkunule või lahkunu perele
 - õpilaste koos tehtud joonistused.
17. Kontaktõpetaja ja kriisimeeskond otsustab, kes võtab ühendust lahkunu perekonnaga, et:
 - Avaldada kaastunnet.
 - Informeerida kooli tegevustest.
 - Läbi arutada võimalik koolipoolne abi ning perekonna soovid seoses mälestusrituaalidega koolis, õpilaste/ õpetajate osalemisega matustel jms.
18. Kui lähedased on nõus õpilaste/õpetajate osalemisega matustel, teavitab kriisimeeskond sellest suuliselt õpetajaid ja kirjalikult lapsevanemaid.
19. Kontaktõpetaja avaldab klassikaaslaste poolt kaastunnet õpilase omastele, kooli poolt avaldab kaastundeavalduse kooli juhtkond.
20. Vajadusel korraldatakse koosolek lapsevanematele, sest ka nemad võivad vajada abi oma laste toetamisel kujunenud olukorras.
21. Ole teadlik oma reaktsioonidest ja hoolitse ka enda eest. Lubatud on näidata ka oma tundeid, kuid mitte kaotada kontrolli. Ära jäta ennast üksi, räägi kolleegidega, jaga oma tundeid ja mõtteid, vajadusel otsi abi spetsialistidelt.
22. Kriisimeeskond arutab läbi vajalike tugiteenuste organiseerimise ja vajaduse järeltöö osas.

Kaasõpilase/ õpetaja/ kooli töötaja surmast rääkimine

1. Enda rahulikkus loob turvalise õhkkonna.
2. Räägi kogu tõe otse ühe lausena (võid lauset korrata mitu korda).
3. Väldi abstraktseid väljendeid nagu uinunud, puhkama läinud vms. Räägi surmast otsesõnu (kasutades sõna „surm“).
4. Räägi lastele, mis edasi hakkab toimuma.
5. Räägi lastele leina reaktsioonidest– mõtetest ja tunnetest. Lase õpilastel oma tundeid väljendada.
6. Soovita lastel rääkida vanemate või sõpradega.
7. Julgusta õpilasi vajadusel rääkima kooli tugimeeskonna liikmetega- psühholoog, eripedagoog.
8. Võta arvesse õpilaste kultuuri, tausta ja olukorda.
9. Ole teadlik enda stressireaktsioonidest. Kui mingil põhjusel on raske üksi klassiga juhtunut käsitleda, kutsu appi kolleeg või kriisimeeskonna liige.

Õpilase lähedase surm

1. Teavita kooli direktorit.
2. Direktor, kriisimeeskonna liige või kontaktõpetaja kinnitab teate tõepärasust õpilase lähedaste käest.
3. Kui õpilane ei tea veel juhtunust ja kooli tuleb teade keset koolipäeva, teavitab teda sellest kooli tulnud lähisugulane. Vältida tuleb olukorda, kus õpilane kuuleb lähedase kaotusest juhuslikult, kõrvalistelt isikutelt või meedia vahendusel. Kui lähedased ei saa kooli tulla, räägib lähedase nõusolekul õpilasele juhtunust kontaktõpetaja või mõni teine sobiv inimene.
4. Ole koos õpilasega või hoolitse, et seda teeks keegi teine. Õpilast ei jäeta mingil juhul üksi ega saadeta üksi koju.
5. Paku julgelt emotsionaalset ja ka füüsilist lähedust. Väiksemad lapsed saab võtta sülle, suuremaid hoia embuses.
6. Normaliseeri kõiki reaktsioone ja tundeid ("See, et sa praegu värised on loomulik, see on väga raske hetk"; "Ma mõistan sinu viha ja see on normaalne, et sa nii tunned").
7. Ära arva, et kui õpilane on täiesti rahulik ja ei reageeri hetkel ägedalt, siis ta sind ei vaja. Igal juhul ära jäta teda üksi seniks, kuni oled ta pereliikmele/lähedasele üle andnud.
8. Kooli direktor, kriisimeeskonna liige või kontaktõpetaja:
 - Avaldab kaastunnet.
 - Küsib luba kaasõpilastele rääkimiseks.
 - Kui kooli esindaja soovib matustel osaleda, siis küsib selleks luba.
 - Kinnitab, et laps on nii ruttu kui võimalik uuesti kooli oodatud, sest rutiini jätkumine toetab last tema leinas.
9. Kui õpilane või õpilase lähisugulased on sellega nõus, võib õpetaja rääkida juhtunust klassiga. Klassikaaslastele võib selgita, kuidas käituda leinajaga.
10. Vestle lapsega ja anna talle teada võimalusest alati sinu poole pöörduda, kui laps soovib juhtunust rääkida. Lase lapsel oma tegelikke tundeid ventileerida.
11. Jälgi õpilase ja ka kaasõpilaste toibumist ning võimaliku toe vajadust. Soovita perele professionaalset abi, kui selleks on vajadus.
12. Lähedase kaotanud õpilase jaoks võib olla argiste toimingute tegemine pikka aega raskendatud. Jälgi, kas õpilastele/ kaasõpilastele võib olla vajalik organiseerida psühholoogiline järeltöö.
13. Aita õpilasel võimalikult kiiresti tavaelu rutiini tagasi pöörduda. Samas on tähtis, et õpilase individuaalseid leinareaktsioone aktsepteeritakse.

Koolitöötaja lähedase surm

1. Kooli direktor informeerib vajadusel töökaaslasi, olles enne läbi rääkinud leinava töötajaga.
2. Kui teade tuleb keset tööpäeva, saadetakse töötaja vajadusel koju või haiglasse/sündmuskohale.
3. Direktor räägib vajadusel töötajaga juhtunust ja tööle naasmisest.
4. Arutatakse töötajaga, kas ja kuidas teavitada õpilasi või kuidas teemat koolis käsitletakse, arvestades tema soove.
5. Direktor teavitab õpilasi; kui töötaja peab pikemat aega töölt eemal viibima.
6. Kooli juhtkond avaldab kolleegide poolt kaastundeavalduse.
7. Töökaaslased valmistuvad vastu võtma lähedase kaotanud töökaaslast ja aitavad teda igaüks oma oskuste kohaselt. Leinaja tööle naastes pea meeles:
 - Leinav töökaaslane vajab rahu ja tuge, mitte vältimatult sõnu, liigne tähelepanu võib olla koormav.

- Vahel on kõige toetavam see, kui avaldatakse kaastunnet ja öeldakse, et vajadusel ollakse olemas, aga muidu jätkatakse tavapärase käitumisega.
- Argirutiini jätkumine on leina puhul toetav.
- Ole tähelepanelik ja märka muutusi leinava töökaaslase igapäevases olekus ka hiljem. Vajadusel räägi oma tähelepanekutest koolipsühholoogile.
- Vajadusel leitakse võimalused vähendada leinaja töökoormust või korraldada ümber tööjaotus.

Võrdselt kohatu on nii leinaja vältimine kui juhtunule ülereageerimine.

7. 16 Suitsiid

1. Anna informatsiooni toimunust. Anna tõene ülevaade juhtunust, räägi vaid teadaolevaid fakte. Püüa jääda oma väljendustes rahulikuks ning kirjeldada juhtumit selgelt ja lihtsalt.

Kui sul on raske üksi rääkida, kutsu endale kindlasti appi kolleeg või kriisimeeskonna liige.

2. Anna aega reageerimiseks ja küsimuste esitamiseks.

3. Laste reaktsioone ja mõtteid tuleb igati respektierida. Enesetappude korral on kõige tähtsamaks julgus rääkida vastuolulistest ja keelatud häbi- ja süütunnetest ning nende aktsepteerimine.

4. Julgusta õpilasi juhtunust rääkima. Sageli tahetakse kriisilukorrast korduvalt rääkida ja küsida samu küsimusi, sest toimunut on raske omaks võtta. Julgusta lapsi rääkima nii juhtunuga seotud faktidest kui ka oma tunnetest. Leppige vajadusel kokku ajad, millal te koolipäeva jooksul juhtunust räägite.

5. Säilita klassis tavapärased reeglid. Toeta õpilaste igasugust tegevuslikku aktiivsust (nt. klassi koristamine jm rutiinsed tegevused). See süvendab kokkukuuluvus- ja turvatunnet ning aitab taastada kontrolli tunnete üle.

6. Muuda ajutiselt õppekava. Peale traumaatilisi sündmusi on õpilastel raskusi keskendumise ja mälu ning alaneb õpivõime. Kui on plaanitud näiteks kontrolltöö, siis on soovitav see mõned päevad edasi lükata.

7. Ole tähelepanelik riskiõpilaste suhtes. Kõrgenenud riskiga õpilasteks võivad olla kannatanu õed/vennad, lähedased sõbrad, tugevaid emotsionaalseid reaktsioone ilmutanud lapsed, sündmuse pealtnägijad, need, kel on peres probleeme või on kaotanud pereliikme, depressiooniilmingute või suitsiidikalduvustega õpilased. Nad võivad vajada individuaalset psühholoogilist esmaabi.

8. Ole tähelepanelik ka teiste õpilaste ja koolitöötajate suhtes, vajadusel korraldab kriisimeeskond psühholoogilise esmaabi osutamise.

9. Aita taastada enesekontroll. Tugevad tunded on kriisilukorras loomulikud. Aita neil maha rahuneda ja oma käitumise üle kontroll saavutada.

10. Selgita õpilastele suhtlust ajakirjanikega. Ütle, et nad ei vastaks ajakirjanike küsimustele ilma vanemate loata.

11. Hoia kontakti teiste õpetajate, kooli personali ja lastevanematega. Tähtis on teada, kuidas õpilased kriisilukorras hakkama saavad mitte ainult koolis, vaid ka kodus ja väljaspool. Nii mõnigi õpilane võib vajada spetsialisti abi. Vanemadki vajavad juhtnööre.

12. Ole oma käitumisega õpilastele eeskujuks. Mida enam täiskasvanud annavad eeskujut, kuidas olla asjatundlik, probleeme lahendav ning samas kaastundlik ja hooliv, seda enam on ka lapsed võimelised käituma adekvaatselt.
13. Ole teadlik oma reaktsioonidest ja hoolitse ka enda eest. Lubatud on näidata ka oma tundeid, kuid mitte kaotada kontrolli. Ära jäta ennast üksi, räägi kolleegidega, jaga oma tundeid ja mõtteid, vajadusel otsi abi spetsialistidelt.
14. Väga oluline on, et koolielu läheks võimalikult kiiresti normaalsele radale. Ei ole soovitatav suuri ümberkorraldusi teha ega lasta lastel, keda see kõige lähemalt on puudutanud, üksinda koju jääda. Neil on kõige parem olla tavalises koolikeskkonnas.
15. Kui enesetapp on juhtunud koolivaheajal, organiseeritakse mälestusrituaalid pärast tagantjäreli, kui lapsed on tulnud tagasi kooli.

Kui enesetapp või enesetapukatse toimub tundide ajal

1. Kanna hoolt selle eest, et õpilased ei pääseks sündmuskohale või lahkuks sealt kohe.

NB!

Hoolitse, et õpilased ei jääks seejuures üksi!

2. Kutsu kohe kiirabi ja politsei helistades numbril **112**.
3. Teavita kooli juhtkonda.
4. Surmateate viib koju politsei.
5. Seejärel võtab koduga ühendust kooli direktor.
6. Kriisimeeskond korraldab sündmust vahetult pealt näinud õpilastele ja õpetajatele psühholoogilise esmaabi võimaluse.
7. Kriisimeeskond koostab edasise tegevusplaani tervele koolile.